

آسیب شناسی سیاست‌های آموزش عالی در نسبت با بیکاری

دانش آموختگان دانشگاهی

مجید فولادیان^۱، محسن جعفری مقدم^۲

کشور ما در دهه‌های گذشته همواره با مسئله بیکاری به عنوان یکی از مهمترین مؤلفه‌های بی‌عدالتی اجتماعی مواجه بوده است. این معضل که در سال‌های اخیر و در میان جوانان دانش‌آموخته دانشگاهی تشدید شده، علل مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی دارد. در این مقاله تشریح خواهیم کرد که یکی از مهمترین علل وقوع بحران بیکاری دانش‌آموختگان، ناکارآمدی سیاست‌های آموزش عالی کشور است. دانشگاه‌ها به عنوان متولی اصلی آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص و توانمند در جهان شناخته می‌شوند و پیوند آنها با صنعت، جامعه و بازار کار از کلیدی‌ترین محرک‌های توسعه در جوامع است. در واقع سرمایه‌های انسانی و اجتماعی از موثرترین عوامل توسعه هستند و کنشگران اصلی نوآوری، خلاقیت و کارآفرینی محسوب می‌شوند. به همین دلیل امروز و پس از دانشگاه‌های نسل اول و دوم که تنها به تربیت نیروی انسانی و تولید علم و پژوهش اعتنا داشتند، نیل به دانشگاه‌های نسل سوم به عنوان دانشگاه کارآفرین مد نظر است. این دانشگاه علاوه بر آموزش‌های نظری، مهارت‌های حرفه‌ای و شغلی را نیز براساس رشته‌های تحصیلی به دانشجویان آموزش می‌دهد و با حمایت از ایده‌های جدید و خلاق، امکان تبدیل دانش به محصول و خدمات و در نهایت تولید و تجاری سازی آن را فراهم می‌کند.

^۱ دکترای جامعه شناسی نظری و فرهنگی دانشگاه تهران، عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی

مشهد fouladiyan@um.ac.ir

^۲ کارشناسی ارشد برنامه ریزی رفاه اجتماعی از دانشگاه تهران، پژوهشگر سیاست گذاری اجتماعی

مطالعه و بررسی سیاست‌های آموزش عالی در سه دهه گذشته و ارزیابی نتایج این سیاست‌ها در جامعه ایران نشان می‌دهد تعامل و ارتباط دانشگاه با بازار کار در حداقل ممکن است و گسترش واحدهای دانشگاهی و رشته‌های تحصیلی، بی‌ارتباط با صنعت و اقتصاد کشور بوده است. دانشگاه‌ها به جای ارتقاء کیفیت آموزش و تولید نیروی انسانی با مهارت و توانمند، سرگرم تولید مقالات بی‌کیفیت شده و به بهانه سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی تبدیل به بنگاه‌های مدرک فروشی شده‌اند. ثمره این وضعیت اقلیتی از نخبگان متخصص و توانمند و اغلب مایل به مهاجرت از یک سو و انبوه دانش‌آموختگان کم‌مهارت و متوقع از سوی دیگر است که پشت درهای ورود به بازار کار مانده‌اند. بنابراین یکی از مهم‌ترین ابزارهای تحقق اشتغال پایدار تحول در سیاست‌های آموزش عالی و بازسازی دانشگاه کارآفرین است.

واژگان کلیدی: بیکاری، دانشگاه، آموزش، مهارت، عدالت اجتماعی